

Studii: Facultatea de Științe Juridice, Universitatea din Oradea, licență (2001), master în materia „Drept comunitar” (2008); Facultatea de Drept, Universitatea din București, doctor în drept (2023), cu teza intitulată „Clauzele abuzive în contractele de credit de retail”, pentru care i s-a acordat calificativul „Foarte bine”.

Activitate: judecător în cadrul Curții de apel Oradea, Secția de contencios administrativ și fiscal (2018-prezent); judecător-președinte al secției penale în cadrul Tribunalului Bihor, Secția penală (2016-2017); judecător în cadrul Tribunalului Bihor, Secția a III-a de contencios administrativ și fiscal (2015-2016); judecător în cadrul Judecătoriei Oradea, Secția civilă (2011-2015); judecător în cadrul Judecătoriei Zalău (2008-2011); avocat în cadrul Baroului Bihor (2005-2008); consilier juridic la S.C. RCS & RDS S.A. (2002-2005); consilier juridic la Camera de Comerț și Industrie Bihor (2001-2002).

Publicații: autor al unor articole de specialitate, dintre care, cu relevanță în materia clauzelor abuzive în contractele de credit de retail, sunt următoarele: Marcarea dreptului român prin interacțiunea cu dreptul european în domeniul protecției consumatorului. Perspective temporale și actualitatea temei, în Dreptul nr. 4/2022; Protecția consumatorilor: chintesență a drepturilor fundamentale ale omului, în Protecția drepturilor omului în dreptul public și dreptul privat, Studii doctorale vol. IV, coord. G.L. Gârleșteanu, Ed. Universitaria, Craiova, 2022; Acțiunile colective în materia clauzelor abuzive în contractele de credit bancar: drumul spre eficiență, în Studii și cercetări juridice europene, Conferința internațională a doctoranzilor în drept, ed. a 11-a, Timișoara, 2019, Ed. Universul Juridic, București, 2019; Regăsirea echilibrului pierdut: deziderat comun al reglementărilor din materia clauzelor abuzive în contractele de credit bancar și al legii dării în plată, în R.R.D.A. nr. 2/2017; Noțiuni autonome ale dreptului Uniunii Europene în materia clauzelor abuzive în contractele de credit bancar, în Studii și cercetări juridice europene, Conferința internațională a doctoranzilor în drept, ed. a 8-a, Timișoara, 2016, Ed. Universul Juridic, București, 2016.

Adrian-Daniel Buz

Clauzele abuzive în contractele de credit de retail

Editura C.H. Beck
București 2025

Cuprins

Abrevieri	XIII
Cuvânt-înainte.....	XV
Capitolul I. Contractul de credit de retail	1
Secțiunea 1. Fizionomia contractului urmărită de la dreptul comun până la materia creditului de retail.....	1
§1. Contractul în dreptul comun	1
§2. Contractul de consum	4
§3. Echilibrul contractual.....	6
§4. Contractul de credit: tipar general ce include contractul de credit de retail.....	12
Secțiunea a 2-a. Reglementările privind contractul de credit de retail	20
§1. Noțiuni și criterii de grupare a reglementărilor incidente.....	20
§2. Contractul de credit de retail în cazul creditului de consum	23
§3. Contractul de credit de retail în cazul creditului imobiliar și ipotecar	56
§4. Detalii tehnice privind evaluarea bonității consumatorilor	94
Secțiunea a 3-a. Personalitatea contractului de credit de retail	100
§1. Noțiune	100
§2. Trăsături	101
2.1. Trăsături juridice	101
2.2. Trăsături economice.....	116
2.3. Trăsături sociale	116
2.4. Trăsături morale.....	117

Secțiunea a 4-a. Predispoziția contractelor de credit de retail la prezența clauzelor abuzive.....	119
§1. Capacitatea celui ce întocmește contractul de credit de retail	119
§2. Constrângerile consumatorului de credite	120
§3. Ținta fixată asupra obiectului contractului de credit de retail	122
§4. Conținutul ezoteric al contractului de credit de retail	122

Capitolul II. Reglementarea clauzelor abuzive la nivel european și la nivel național..... 125

Secțiunea 1. Reglementarea clauzelor abuzive la nivel european	125
§1. Geneza Directivei clauzelor abuzive și importanța cunoașterii sale	125
1.1. Anterior primei propuneri oficiale a Directivei clauzelor abuzive	126
1.2. Prima propunere oficială a Directivei clauzelor abuzive avansată în anul 1990	138
1.3. Propunerea modificată a Directivei clauzelor abuzive avansată în anul 1992	143
1.4. Propunerea revizuită a Directivei clauzelor abuzive avansată în anul 1993	150
1.5. Lecțiile desprinse din geneza Directivei clauzelor abuzive.....	152
§2. Evaluarea Directivei clauzelor abuzive	152
2.1. Obiectivele Directivei clauzelor abuzive	155
2.2. Caracterul general al Directivei clauzelor abuzive; o directivă a principiilor	156
2.3. Fundamente și implicații ale Directivei clauzelor abuzive	157
2.4. Caracterul preventiv, reparator și sancționator al Directivei clauzelor abuzive	162
2.5. Directiva clauzelor abuzive: o concretizare a tendințelor de unificare a dreptului contractelor la nivel european și chiar mondial.....	164

2.6. Testul timpului; longevitatea Directivei clauzelor abuzive	168
Secțiunea a 2-a. Reglementarea clauzelor abuzive la nivel național	170
§1. Scurtă prezentare a formei inițiale a legii clauzelor abuzive	170
§2. Modificările legislative și forma actuală a legii clauzelor abuzive	172
§3. Caracterul inedit în dreptul român a instituției juridice a clauzelor abuzive.....	188
§4. Delimitări ale clauzelor abuzive față de alte instituții juridice din dreptul român	190
§5. Sistemul legii clauzelor abuzive: o mixtură eterogenă de instituții juridice	195
§6. Pilonii legii clauzelor abuzive.....	196

Capitolul III. Aspecte de drept substanțial privind clauzele abuzive în contractele de credit de retail..... 199

Secțiunea 1. Domeniul de aplicare al legii clauzelor abuzive	199
§1. Domeniul temporal	199
§2. Domeniul personal	200
§3. Domeniul material	206
3.1. Exceptarea clauzelor care reflectă dispoziții legale	209
Secțiunea a 2-a. Definiția și coordonatele clauzei abuzive	213
§1. Condiția calificării clauzei ca abuzive: dezechilibru între drepturile și obligațiile părților contractante	214
§2. Indiciul clauzei abuzive: nerespectarea cerințelor de bună-credință	221
§3. Facilitarea clauzei abuzive: nerespectarea cerințelor de transparență	223
§4. Clauze al căror eventual caracter abuziv poate fi analizat doar condiționat de nerespectarea cerințelor de transparență	229
§5. Parametrii contextuali ai clauzei abuzive	233

Secțiunea a 3-a. Sancțiunea clauzei abuzive.....	237
§1. Nulitatea clauzei abuzive	237
§2. Dimensiuni sancționatorii implicite.....	246
Secțiunea a 4-a. Exemplificarea clauzelor abuzive	246
§1. Lista anexă la legea clauzelor abuzive	246
§2. Tipuri de clauze cu potențial caracter abuziv menționate în jurisprudența Curții de la Luxemburg	249

Capitolul VI. Controlul clauzelor abuzive din contractele de credit de retail

Secțiunea 1. Enunțarea modalităților de control.....	256
Secțiunea a 2-a. Aspecte de drept procesual aferente fiecărei modalități de control.....	259
§1. Necesitatea reglementării unui control a priori	259
§2. Controlul efectuat de consumator; soluționarea amiabilă a litigiului.....	260
§3. Controlul judiciar al clauzelor reclamate ca fiind abuzive prin acțiunea de fond introdusă de către consumator	260
3.1. Factori ce pot încuraja sau descuraja consumatorul în promovarea acțiunii de fond	260
3.2. Dezideratul celerității soluționării acțiunii; măsuri necesar a fi reglementate	262
3.3. Măsuri provizorii; ordonanța președințială	263
3.4. Importanța efectului pozitiv al lucrului judecat; măsuri necesar a fi reglementate.....	264
§4. Controlul judiciar al clauzelor reclamate ca fiind abuzive prin contestația la executare introdusă de către consumator.....	265
4.1. Admisibilitatea contestației la executare vizând clauze abuzive.....	265
4.2. Imprescriptibilitatea contestației la executare vizând clauze abuzive.....	267
4.3. Călea procedurală adecvată pentru invocarea clauzelor abuzive este contestația la executare propriu zisă și nu contestația la titlu	268

4.4. Măsuri provizorii; protejarea locuinței consumatorului; aspecte necesar a fi reglementate	269
§5. Controlul judiciar al clauzelor reclamate ca fiind abuzive prin acțiunile colective.....	271
5.1. Reglementarea actuală a acțiunilor colective în cadrul legii clauzelor abuzive.....	271
5.2. Cazuistică.....	290
5.3. Introducerea în dreptul nostru a componentei măsurilor reparatorii în cadrul acțiunilor colective	300
§6. Controlul judiciar din oficiu al clauzelor abuzive.....	303
6.1. Justificările, obligativitatea și limitele controlului judiciar din oficiu al clauzelor abuzive	303
6.2. Importanța specială a acestui control la momentul soluționării cererii de încuviințare a executării silite.....	306
Concluzii generale.....	308
Bibliografie selectivă.....	311
Index alfabetic	313

Drepturile și obligațiile părților contractuale sunt astfel stabilite prin clauzele abuzive încât să instaureze dezechilibrul juridic anterior menționat.

În practică s-a dovedit a fi frecvent inserate clauze abuzive în contractele de credit *de retail*. Aceste contracte sunt cele prin care profesioniștii acordă credite persoanelor fizice (consumatorilor). Contractele de credit de retail sunt reglementate de acte normative aparținând dreptului protecției consumatorilor, fapt ce le deosebește radical de contractele privind creditul *corporate*, adică acel credit pe care profesioniștii îl acordă persoanelor juridice.

Contractele de credit de retail, fiind reglementate de acte normative aparținând dreptului protecției consumatorilor, trebuie încheiate cu respectarea unor cerințe speciale vizând îndeosebi informarea adecvată a consumatorilor asupra costurilor creditului și, totodată, asigurarea protejării consumatorilor împotriva condițiilor inechitabile de creditare.

Capitolul I Contractul de credit de retail

Secțiunea 1. Fizionomia contractului urmărită de la dreptul comun până la materia creditului de retail

§1. Contractul în dreptul comun

Conform prevederilor art. 1166 C.civ., „*contractul este acordul de voințe dintre două sau mai multe persoane cu intenția de a constitui, modifica sau stinge un raport juridic*”.

În viziunea noastră, contractul în dreptul comun reprezintă acea posibilitate pusă la dispoziția persoanelor de a da valență juridică unei relații sociale.

Finalitatea contractului o reprezintă raportul juridic, care fie se constituie sau se modifică, fie se stinge. Având caracter juridic, raportul stabilit între persoanele care au încheiat contractul este un raport obligațional, în sensul prevederilor art. 1164 C.civ. Astfel, persoanele între care a intervenit contractul sunt legate printr-o legătură de drept, în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată.

În această ordine de idei, apreciem că nu în mod întâmplător în cadrul enumerării izvoarelor obligațiilor, efectuată de către legiuitor în cadrul art. 1165 C.civ., contractul ocupă prima poziție. Considerăm că nu doar aspecte cantitative au determinat o atare poziționare, ci mai ales aspecte de substanță. Astfel, apreciem contractul ca fiind cel mai delicat izvor al obligațiilor, prin prisma posibilităților oferite de creare a însăși conținutului obligațiilor. În cazul altor izvoare ale obligațiilor, precum faptul juridic licit ori faptul juridic ilicit, conținutul obligațiilor este predeterminat de lege. Iar în cazul actului unilateral, chiar dacă există aceeași posibilitate

de creare a conținutului obligațiilor, lucrurile nu sunt atât de sensibile ca și în cazul contractului, întrucât în joc sunt doar interesele unei singure părți care se obligă juridic.

În cadrul relației sociale fiecare parte dorește să obțină ceva anume de la cealaltă parte, respectiv ca cealaltă parte să-i satisfacă un anumit interes. În mod judicios s-a remarcat în doctrină faptul că „*contractul este expresia intereselor părților*”.¹

Însă, atât timp cât contractul nu poate fi confundat cu însăși prestația dorită de fiecare parte de la cealaltă, prestație care are loc în cadrul relației sociale și care este doar exprimată prin contract, se ridică problema privind rolul și fundamentul contractului.

Dacă relația socială este cea care oferă prestația dorită de fiecare parte, care este rațiunea de a da valență juridică respectivei relații sociale, adică de a încheia un contract? Explicația nu poate fi decât în sensul că prin contract se urmărește obținerea unei părghii juridice de constrângere a celeilalte părți la procurarea prestației dorite. Prin contract, fiecare parte este legată juridic să procure prestația dorită de cealaltă parte. Oricât de paradoxal ar părea, rezultă așadar că fundamentul contractului este neîncrederea. Dacă membrii societății ar avea încredere unul în celălalt, contractul nu ar mai avea vreo utilitate.

Suntem conștienți de faptul că, în mod tradițional, fundamentul contractului a fost justificat prin prisma autonomiei de voință, privită ca suport al principiului libertății contractuale. Însă, doctrina juridică actuală² recunoaște declinul teoriei autonomiei de voință și necesitatea identificării unui fundament adecvat al contractului, în acord cu realitatea socială și economică actuală. În viziunea noastră, fundamentul contractului nu trebuie căutat printre componentele mecanismului contractual, ci fiind o temelie, prin definiție se situează pe o poziție exterioară acestuia.

¹ Gh. Piperea, *Contracte și obligații comerciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 9.

² L. Pop, I.F. Popa, S.I. Vidu, *Tratat elementar de drept civil. Obligațiile*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 56-64 și Gh. Piperea, *Contracte și obligații comerciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, p. 20-25.

În acest sens, observăm faptul că în dreptul comun, voința părților contractante reprezintă o parte esențială a mecanismului contractual. Mai precis, pentru ca contractul să ia ființă este necesar ca voințele părților să se armonizeze într-un acord.

Nu trebuie uitat faptul că dreptul comun reglementează situația persoanelor aflate pe o poziție de egalitate. În consecință, nici una dintre părțile contractului nu își poate impune voința în detrimentul voinței celeilalte părți, astfel că acordul de voințe nu reprezintă altceva decât o expresie a echilibrului. Prin urmare, în viziunea noastră, principiul forței obligatorii a contractului, reglementat de prevederile art. 1270 alin. (1) C.civ., nu este consecința autonomiei de voință a părților, ci este consecința echilibrului consfințit prin contract. Cu alte cuvinte, în dreptul comun echilibrul este de esență contractului. Astfel, în dreptul comun contractul, acordul de voințe și echilibrul sunt sinonime.

De aceea și condițiile de valabilitate a contractului reglementate de dreptul comun nu reprezintă altceva decât condiții de realizare a echilibrului. În acest sens, ne referim atât la condițiile esențiale pentru validitatea contractului reglementate de prevederile art. 1179 C.civ. (capacitatea de a contracta, consimțământul părților, un obiect determinat și licit, o cauză licită și morală și forma specială a contractului dacă este cazul) și detalierea acestor cerințe, cât și la aspectele de principiu reglementate de prevederile art. 1169 și 1170 C.civ.

În privința acestora din urmă, trebuie subliniat faptul că atâta timp cât contractul nu reprezintă altceva decât abilitarea persoanelor de a se „lega” juridic, era firesc ca o atare posibilitate să nu aibă caracter absolut și discreționar.

În consecință, legiuitorul, prin prevederile art. 1169 C.civ. s-a preocupat, în primul rând, de libertatea de a contracta, precizând că aceasta este limitată „*de lege, de ordinea publică și de bunele moravuri*”. Trebuie subliniat faptul că există un contrast între însăși ideea de libertate evocată de textul de lege în discuție și contract, care înseamnă o „legare” juridică, adică tocmai o pierdere a unei libertăți. Astfel, este firesc ca această așa numită libertate de „legare” juridică să fie limitată.

De asemenea, tot ca o contrapondere a puterii de „legare” juridică conferită persoanelor, legiuitorul, prin prevederile art. 1170 C.civ. s-a preocupat a impune buna-credință ca un spirit omniprezent al acestei instituții juridice.

Desigur, o tratare exhaustivă a instituției contractului în dreptul comun excede temei și obiectivelor prezentei lucrări. De aceea, ne rezumăm la cele mai sus reliefate, aspecte generale pe care le considerăm esențiale pentru facilitarea evidențierii diferenței dintre contractul din dreptul comun și contractul de consum, în contextul concentrării atenției asupra echilibrului contractual.

§2. Contractul de consum

Prevederile art. 1177 C.civ. arată că „*contractul încheiat cu consumatorii este supus legilor speciale și, în completare, dispozițiilor prezentului cod*”. Această prevedere legală este superfluă, întrucât este de principiu că dreptul special primează în aplicare în raport cu dreptul comun și, totodată, că dreptul special se completează cu dreptul comun.

Pentru a avea o utilitate practică era necesar măcar a se stipula în mod expres în cadrul acestei prevederi legale faptul că completarea cu dreptul comun se realizează doar în măsura compatibilității, astfel cum a procedat legiuitorul și în alte materii ce reglementează raporturi juridice de putere, de exemplu în materia contenciosului administrativ.¹ Așa cum deja am arătat, acest lucru trebuie dedus pe cale de interpretare sistematică, în raport cu obiectivele legislației speciale vizând protecția consumatorilor și în lumina prevederilor art. 2 alin. (2) C.civ., care relevă faptul că Codul civil poate constitui drept comun care să completeze un anumit domeniu doar în măsura în care dispozițiile sale sunt caracterizate de același spirit. O stipulare expresă a aspectului în discuție ar fi înlăturat orice confuzii care pot conduce la compromiterea obiectivului protecției consumatorilor. Însă, ceea ce este mai regretabil este faptul că prevederea legală mai sus citată face trimitere la dispoziții speciale inexistente.

¹ Art. 28 alin. (1) din Legea nr. 554/2004 a contenciosului administrativ (M.Of. nr. 1154 din 7 decembrie 2004).

Avem în vedere faptul că nu există dispoziții speciale care să reglementeze contractul de consum ca o instituție juridică aparte, diferită de contractul din dreptul comun.

Este adevărat că în materia protecției consumatorilor există diverse reglementări ce cuprind dispoziții speciale care impun anumite cerințe formale sau de conținut ale contractului încheiat cu consumatorii, însă acestea nu conturează contractul de consum ca instituție juridică aparte, ci mai degrabă reprezintă adăugiri la instituția juridică a contractului din dreptul comun. Însă, din punctul nostru de vedere, era necesar ca în Codul consumului, care este legea specială ce fixează cadrul general al materiei protecției consumatorilor, să existe dispoziții prin care să fie consacrat contractul de consum ca o instituție juridică specifică acestei materii și diferită de contractul din dreptul comun.

Spre deosebire de dreptul comun, materia protecției consumatorilor reglementează situația persoanelor aflate pe o poziție de inegalitate. Astfel, partea puternică, respectiv profesionistul (comerciantul) își poate impune voința în detrimentul părții mai slabe, respectiv consumatorul. În consecință, acordul de voințe ce concretizează contractul de consum are un caracter formal. Prin urmare, contractul de consum este expresia unui echilibru formal. În consecință, diferența radicală față de dreptul comun constă în faptul că contractul de consum este caracterizat de o forță obligatorie condiționată, respectiv atașată doar aspectelor ce consfințesc un echilibru real.

Valabilitatea contractului de consum nu este asigurată în mod deplin doar de îndeplinirea condițiilor de valabilitate prevăzute de Codul civil pentru contractul din dreptul comun, întrucât acestea ar genera doar realizarea echilibrului formal. De aceea, o altă condiție de valabilitate a contractului de consum, specială și specifică acestei instituții juridice, vizează demonstrarea realizării unui echilibru real. Cu alte cuvinte, însăși valabilitatea contractului de consum este una condiționată, respectiv atașată doar aspectelor ce consfințesc un echilibru real.

Desigur aspectele mai sus descrise ar trebui consacrate în dreptul pozitiv, mai concret ar trebui inserate în Codul consumului. Însă, până la o atare consacrare legislativă, este indispensabil ca

fizionomia juridică a contractului de consum, distinctă de contractul din dreptul comun, să fie dedusă în mod implicit, pe cale de interpretare sistematică și teleologică a legislației. În acest sens, instituția juridică a clauzelor abuzive, care are o consacrare legislativă expresă, reprezintă un reper fundamental, care facilitează observarea demarcației între contractul de consum și contractul din dreptul comun.

§3. Echilibrul contractual

Tema echilibrului contractual a fost abordată atât în doctrină, cât și în practica judiciară. Un studiu relativ recent, cu caracter aprofundat, oferit de doctrină,¹ relevă fundamentul bunei-credințe, al echității sau al solidarismului contractual pentru obligația de adaptare, adică de echilibrare a contractului, reliefând și faptul că leziunea sau impreviziunea sunt principalele instituții juridice ale dreptului comun ce servesc la reinstaurarea echilibrului contractual. Tot în doctrină,² abordându-se echilibrul contractual prin prisma echivalenței prestațiilor, s-a evidențiat importanța noțiunii de proporționalitate în stabilirea unei atare echivalențe. În ceea ce privește evocarea temei echilibrului contractual de către practica judiciară, există semnale ale unei insuficiente înțelegeri a acestui concept.³

În ceea ce ne privește, propunem o altă abordare, sens în care subliniem faptul că, din perspectiva dreptului comun, sintagma

¹ Gh. Piperea, *Contracte și obligații comerciale*, Ed. C.H. Beck, București, 2019, capitolul IV intitulat Echilibrul contractual, p. 137-198; această parte a lucrării menționate a fost prefigurată prin publicarea în anul 2017 a trei articole; a se vedea, în acest sens, Gh. Piperea, *Echilibrul contractual (I)*; *Echilibrul contractual (II)*; *Prezumția de dezechilibru în raporturile juridice contractuale dintre consumatori și comercianți*, publicate, ca părți componente ale aceleiași lucrări, pe (www.juridice.ro), la 3 aprilie 2017, 4 aprilie 2017 și, respectiv, 6 aprilie 2017.

² V. Pătulea, *Echivalența prestațiilor (Echilibrul contractual)*, publicat în *Dreptul* nr. 6/2015, p. 107-112.

³ C. Zamșa, *Când echilibrul contractual dezechilibrează...*, 20 martie 2015, (www.juridice.ro).

„echilibru contractual” reprezintă un pleonasm. Așa cum am arătat, în viziunea noastră, în dreptul comun contractul și echilibrul sunt sinonime. Două considerente justifică o atare afirmație.

Astfel, pe de o parte, contractul fiind o instituție juridică componentă a dreptului comun, preia în mod implicit trăsăturile acestuia. În acest sens, trebuie observat faptul că echilibrul în general este specific dreptului comun, deoarece acesta reglementează raporturile juridice dintre persoanele aflate pe poziție de egalitate. Întrucât în privința drepturilor și libertăților persoanelor interpretarea Codului civil¹ trebuie realizată inclusiv în lumina Convenției Europene a Drepturilor Omului și jurisprudenței Curții de la Strasbourg, semnalăm și faptul că respectivul „bloc de convenționalitate” este construit pe ideea de echilibru, respectiv „justul echilibru” între interesul public și imperativul respectării drepturilor și libertăților fundamentale.²

Pe de altă parte, mai important decât faptul că contractul este reglementat de dreptul comun ce se caracterizează prin echilibru este faptul că însăși contractul reprezintă un „drept” creat de părți, iar mecanismul de creare a unui atare „drept” presupune realizarea echilibrului. Părțile contractante se află pe o poziție de egalitate, nici una neavând posibilitatea de a-și impune voința în detrimentul celeilalte, astfel că acordul lor de voințe, ce concretizează contractul, nu reprezintă altceva decât expresia echilibrului.

Așa cum deja am arătat, condițiile de valabilitate ale contractului prescrise de Codul civil și detalierea lor nu reprezintă altceva decât cerințe de realizare a echilibrului la momentul încheierii contractului. De asemenea, impunerea bunei-credințe drept conduită obligatorie și în faza de executare a contractului, conform preve-

¹ În acord cu prevederile art. 4 din acest act normativ.

² Aceste aspecte, precum și alte sublinieri vizând echilibrul contractual au fost redată de către noi cu ocazia unui alt studiu; a se vedea, în acest sens, A.D. Buz, *Regăsirea echilibrului pierdut: deziderat comun al reglementărilor din materia clauzelor abuzive în contractele de credit bancar și al legii dării în plată*, în R.R.D.A. nr. 2/2017, p. 91-111.

derilor art. 1170 C.civ., precum și instituția juridică a impreviziunii¹ cu intervenția corelativă a instanței judecătorești, reglementate de prevederile art. 1271 C.civ., nu reprezintă altceva decât cerințe și instrumente de menținere a echilibrului pe durata executării contractului.

Înainte de a analiza echilibrul contractual din perspectiva contractului de consum, ce se caracterizează prin lipsa negocierii, dorim a sublinia modalitățile în care legiuitorul a înțeles să asigure realizarea echilibrului la încheierea contractului de drept comun, în acele situații atipice în care este exclusă negocierea.

Situația obișnuită, tipică în cazul contractului de drept comun, este încheierea sa prin negociere. Negocierea este apanajul echilibrului, întrucât reprezintă o moderare reciprocă a dorințelor părților contractante vizând prestația urmărită a fi obținută, după criteriul rezonabilității, conducând în final la un acord sinonim cu echilibrul. Aceasta nu înseamnă că în dreptul comun, în acele situații în care contractul nu se încheie prin negociere, acesta nu ar mai fi expresia echilibrului. Astfel, chiar dacă contractul se încheie prin acceptarea fără rezerve a unei oferte de a contracta, alternativa la încheierea prin negociere, prescrisă de prevederile art. 1182 alin. (1) C.civ., nu trebuie uitat faptul că părțile se află pe o poziție de egalitate, ceea ce conduce la o atare acceptare doar în situația în care însăși oferta de a contracta este una echilibrată.

¹ A se vedea, în privința impreviziunii sub imperiul Codului civil din 1864, ce nu consacră în mod expres această instituție juridică, valoroasa lucrare cu caracter monografic elaborată de C. Zamșa, Teoria impreviziunii. Studiu de doctrină și jurisprudență, Ed. Hamangiu, București, 2006; totodată, este remarcabil modul în care Curtea Constituțională a abordat instituția juridică a impreviziunii sub imperiul Codului civil din 1864, creând un adevărat manual al acestei instituții juridice, prin DCC nr. 623 din 25 octombrie 2016, referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 1 alin. (3), art. 3, art. 4, art. 5 alin. (2), art. 6-8, în special art. 8 alin. (1), (3) și (5), art. 10 și ale art. 11 din Legea nr. 77/2016 privind darea în plată a unor bunuri imobile în vederea stingerii obligațiilor asumate prin credite, precum și a legii în ansamblul său (M.Of. nr. 53 din 18 ianuarie 2017).

Totuși, legiuitorul a reglementat anumite aspecte ce constituie garanții de realizare a echilibrului și în acele situații atipice în dreptul comun în care negocierea este exclusă la încheierea contractului. Este vorba despre: (i) contractul de adeziune; (ii) clauzele standard și (iii) clauzele neuzuale.

(i) În cazul contractului de adeziune, reglementat de prevederile art. 1175 C.civ., caracterizat prin aceea că clauzele sale esențiale sunt impuse ori sunt redactate de una dintre părți, pentru aceasta sau ca urmare a instrucțiunilor sale, cealaltă parte neavând decât să le accepte ca atare, legiuitorul a instituit o garanție de realizare a echilibrului printr-o regulă specială de interpretare a unui atare contract. Este vorba despre așa-numita regulă *contra proferentem*, pe care legiuitorul a consacrat-o prin prevederile art. 1269 alin. (2) C.civ., care statuează că „*stipulațiile înscrise în contractele de adeziune se interpretează împotriva celui care le-a propus*”.

De menționat este faptul că referirea doar la clauzele esențiale din cuprinsul definiției legale a contractului de adeziune trebuie coroborată cu prevederile art. 1182 alin. (2) și (3) C.civ., care arată că pentru fi considerat încheiat un contract „*este suficient ca părțile să se pună de acord asupra elementelor esențiale*” și totodată, reglementează modul în care vor fi inserate ulterior elementele secundare. Prin urmare, este posibil ca și elementele secundare ale contractului de adeziune, în totalitate sau doar parțial să fie impuse sau redactate de una dintre părți, pentru aceasta sau ca urmare a instrucțiunilor sale. În consecință, într-o atare situație, regula *contra proferentem*, prescrisă de prevederile art. 1269 alin. (2) C.civ., se va aplica nu doar clauzelor esențiale, ci și clauzelor secundare ale contractului de adeziune, propuse de partea în discuție.

(ii) În situația clauzelor standard, definite de prevederile art. 1202 alin. (2) C.civ. ca fiind „*stipulațiile stabilite în prealabil de una dintre părți pentru a fi utilizate în mod general și repetat și care sunt incluse în contract fără să fi fost negociate cu cealaltă parte*”, legiuitorul a reglementat, de asemenea, unele garanții de realizare a echilibrului.

În primul rând, prin prevederile art. 1202 alin. (3) C.civ. legiuitorul a statuat prevalența clauzelor negociate asupra clauzelor standard. Aceasta presupune, pe de o parte, o suprapunere totală sau